

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

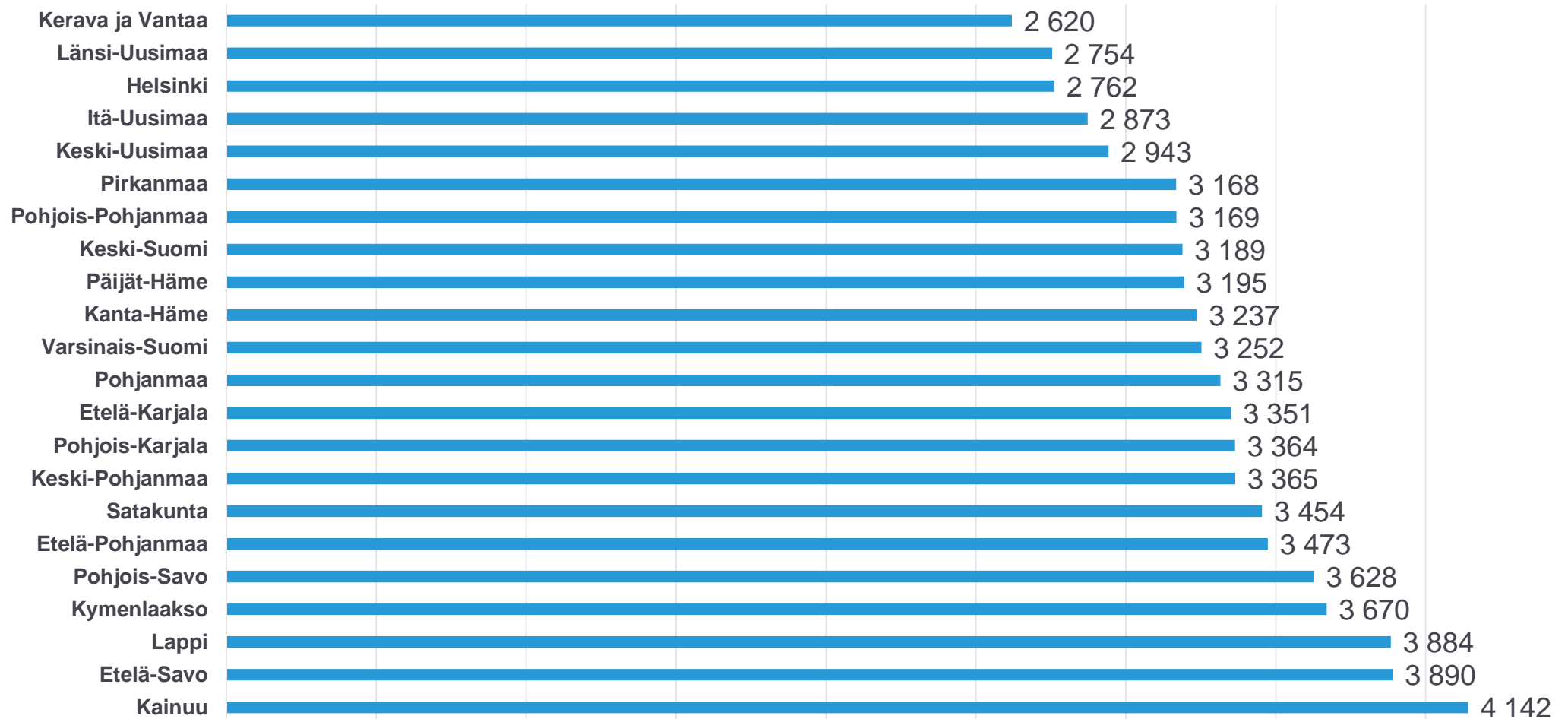
Hyvinvointialueiden ja kuntien rahoitus

Tehyn terveystoimittinen seminaari 28.10.2020
Finanssineuvos Tanja Rantanen, VM

Sote-uudistus

Sosiaali- ja terveydenhuollon nettomenot vuonna 2018 hyvinvointialueittain, €/as.

Lähde: THL

Sote-uudistus

Kuntien veroprosenteissa ja veroprosentin tuotossa suuret alueelliset erot

Maakunta	Painotettu tuloveroprosentti 2019	Painotettu tuloveroprosentti 2020	Veroprosentin yksikkötuotto, €/as. 2019
Uusimaa	18,70	18,71	214
Varsinais-Suomi	19,96	19,98	167
Satakunta	20,47	20,74	161
Kanta-Häme	20,79	20,92	166
Pirkanmaa	20,40	20,69	167
Päijät-Häme	20,77	20,77	159
Kymenlaakso	21,00	21,27	168
Etelä-Karjala	20,70	20,76	162
Etelä-Savo	21,19	21,94	145
Pohjois-Savo	20,78	21,02	153
Pohjois-Karjala	20,75	20,75	138
Keski-Suomi	20,56	20,57	150
Etelä-Pohjanmaa	21,32	21,33	142
Pohjanmaa	20,87	21,11	158
Keski-Pohjanmaa	21,72	21,60	147
Pohjois-Pohjanmaa	20,59	20,59	153
Kainuu	21,22	21,05	147
Lappi	20,95	21,19	156
MANNER-SUOMI	19,96	20,06	175

Kustannusten siirto kunnista ja uudistuksen vaikutukset kuntiin

Kunnista siirretään hyvinvointialueille koko maan tasolla yhtä paljon kustannuksia ja tuloja

Siirtyvät sote-palvelujen ja pelastustoimen kustannukset 19,9 mrd. euroa

Siirrettävät valtionosuudet
6,45 mrd. euroa

- Soten osuus laskennallisista kustannuksista ja lisäosista, yht. 4,86 mrd. euroa
- Lisäksi 70 % veromenetysten korvauksista, yht. 1,59 mrd. euroa

Siirrettävät verotulot
13,4 mrd. euroa

- Yhteisöverosta siirretään n. 0,57 mrd. euroa
- Kunnallisveron tuottoa alennetaan 12,8 mrd. euroa; kaikkien kuntien kunnallisveroprosentteja alennetaan 13,26 %-yksiköllä

PERIAATE:

Kuntien väliset kunnallisveroprosenttien vaihteluvälit ja kuntalaisten veroasteet pysyvät ennallaan 13,26 %-yksikön (arvio) siirron jälkeen.

Kunnallisveroprosentin leikkaus

Kunnista siirtyvät kustannukset	19,9 mrd. €
Leikkaus valtionosuuksista (sote-osa)	-4,9 mrd. €
Leikkaus kuntien veromenetysten korvauksista (70 %)	-1,6 mrd. €
Leikkaus kuntien yhteisöverosta (1/3)	-0,6 mrd. €

Kunnallisverosta leikattava osuus määräytyy aina laskennan lopputulemana ja muuttuu siirtyvien kustannusten, valtionosuuksien, veromenetysten kompensaaation ja yhteisöveron muuttuessa.

Kuntien rahoituksen muutokset

- Kustannuksia ja tuloja siirtyy kunnilta koko maan tasolla yhtä paljon, mutta kuntakohtaisesti siirtymät voivat poiketa merkittävästi.
- Kuntakohtaisia muutoksia rajoitetaan 5 vuoden porrastetulla siirtymätasauksella ja toistaiseksi pysyvällä enimmäismuutosrajoittimella, +/- 60 euroa / asukas.
- Uudistuksen voimaantulovuonna kuntien käyttötalouden tasapainon (vuosikate poistojen jälkeen) muutos rajataan nolaksi suhteessa edellisen vuoden tilanteeseen.
- Muutoksia kohtuullistetaan myös ns. muutosrajoittimella, jonka perusteella siirtyvien kustannusten ja tulojen erotusta tasataan +/- 60 %:lla erotuksesta
- Verotulojen tasausjärjestelmään esitettävät muutokset (tasauslisä- ja vähennysprosenttien muutokset) tasaavat osaltaan muutoksia

**Hyvinvointialueiden rahoitus
perustuu ensi vaiheessa
yleiskatteiseen valtion rahoitukseen**

Hyvinvointialueiden rahoitus perustuu valtion rahoitukseen

- Ensi vaiheessa hyvinvointialueilla ei ole verotusoikeutta
 - Hallituksen asettama parlamentaarinen maakuntaverokomitea selvittää maakuntaveroa.
- Hyvinvointialueiden rahoitus perustuu yleiskatteelliseen laskennalliseen valtion rahoitukseen sekä maksu- ja myyntituloihin.
- Hyvinvointialueiden valtion rahoituksen koko maan taso vuonna 2023 perustuu kunnista siirtyvien sote-palveluiden ja pelastustoimen vuoden 2022 kustannuksiin.

Koko maan rahoituksen tason tarkistus vuosittain etukäteen

Sote-palvelutarpeen arvioitu kasvu, jota vuosina 2023-2029 korotetaan 0,2 %-yksiköllä. Vuodesta 2025 lähtien arvioidusta kasvusta otetaan huomioon 80 prosenttia.

Kustannustason arvioitu muutos perustuen hyvinvointialueiden hintaindeksiin ennusteeseen.

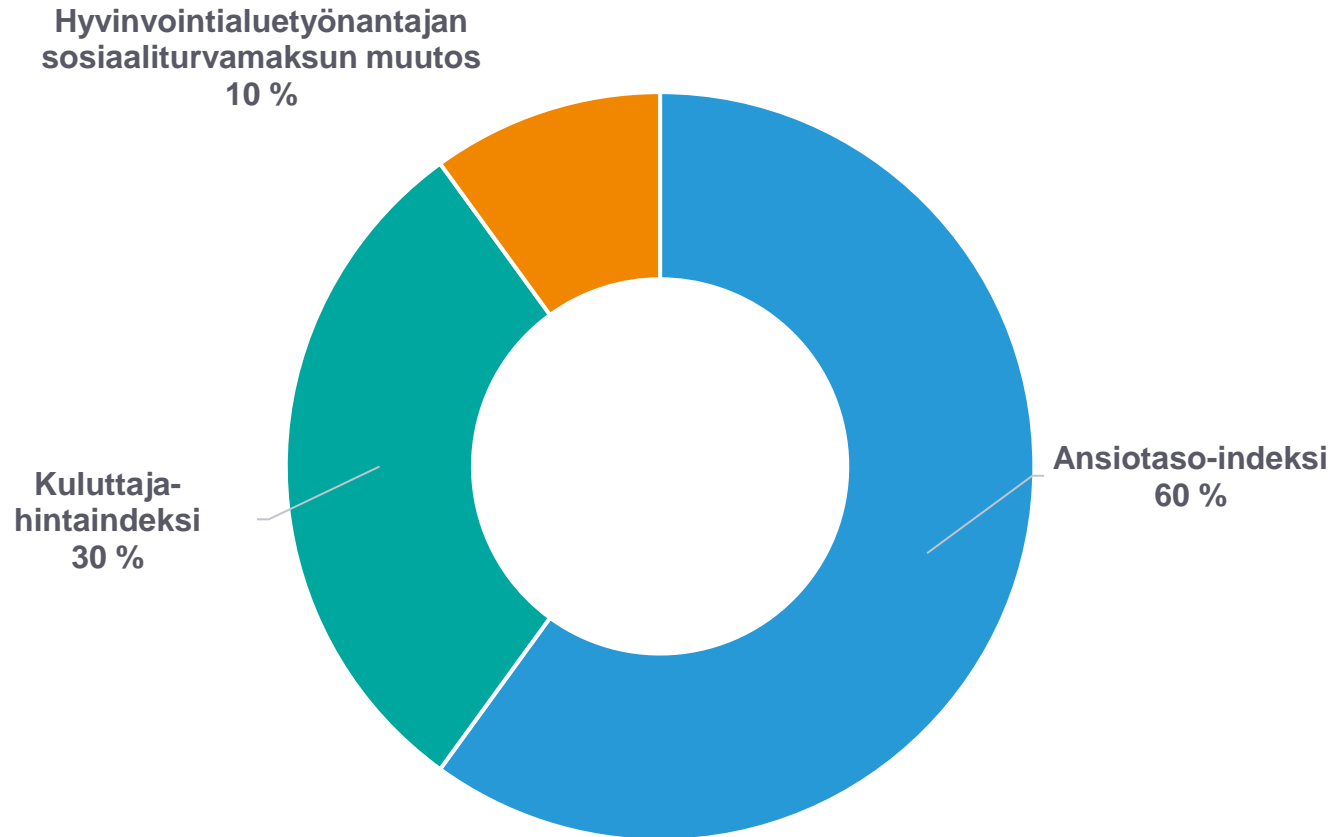
Hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle kuuluvien tehtävien laajuuden tai laadun muutos.

Rahoituksen tason tarkistus jälkikäteen

- Hyvinvointialueiden rahoituksen taso tarkistetaan jälkikäteen koko maan tasolla vastaamaan toteutuneita kustannuksia
- Tarkistus takaa sen, että laskennalliset kustannukset eivät erkane todellisista kustannuksista.

Hyvinvointialueen hintaindeksin rakenne

- Kustannustason arvioitu muutos perustuu hyvinvointialueen hintaindeksiin, joka muodostuu
 - 60 % ansiotasoindeksistä
 - 30 % kuluttajahintaindeksistä
 - 10 % hyvinvointialueetyönantajan sosiaaliturvamaksun muutoksesta

Yksittäisen hyvinvointialueen rahoitus määräytyy laskennallisesti

Yksittäisen hyvinvointialueen rahoitus

- Yksittäisen hyvinvointialueen rahoitus määräytyy laskennallisesti
 - Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen laskentamallit
- Hyvinvointialueella on oikeus **lisärahoitukseen**, jos myönnetyn rahoituksen taso vaarantaa sosiaali- ja terveystalouden ja pelastustoimen palvelujen järjestämisen.
- Hyvinvointialueen siirtymistä laskennalliseen rahoitusmalliin helpotetaan 7 vuoden siirtymäkaudella ja rajaamalla enimmäismuutosta.

Sote-tehtävien määräytymistekijät

- **Sote-tehtävien** laskennallinen rahoitus on pitkälti tarveperusteinen (81,45 %), ja se perustuu [THL:n tutkimukseen](#)
- Sote-palvelutarpeen lisäksi laskennallisessa mallissa otetaan huomioon erilaisia maakuntien olosuhteita kuvaavia määräytymistekijöitä (4 %).
- Tämän lisäksi rahoitus koostuu asukasperusteisesta (13,4 %) osasta ja hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä kuvaavasta kertoimesta (1 %).

Sote-palvelutarve pohjautuu tutkimukseen

- Hyvinvointialueiden **laskennallinen sote-palvelutarve** perustuu THL:n tuoreeseen tutkimukseen (Häkkinen ym. 2020).
 - Tutkimus perustuu laajoihin yksilötason rekisteriaineistoihin.
 - Tutkimuksessa lasketaan regressiomallit *terveydenhuollolle, vanhustenhuollolle ja sosiaalihuollolle*.
 - Tutkimuksen perusteella on valittu ne kustannuksia selittävät tekijät, jotka selittävät terveydenhuollon, vanhustenhuollon ja sosiaalihuollon kustannuksia tilastollisesti merkitsevästi.
 - Tutkimuksen mukaan sote-kustannuksia selittäviä sairauksia on reilut 50. Tutkimus huomioi myös sosioekonomisia tekijöitä, kuten tulotaso ja koulutusta.

Sote-tarvekerroin koostuu kolmesta kertoimesta

- **Terveydenhuollon mallissa (48,19%)** on sairastavuuden lisäksi huomioitu alueen asukkaiden ikä, sukupuoli, työkyvyttömyys, tulot, koulutus, siviilisääty, pääasiallinen toiminta, yksinasuminen ja yhden vanhemman perheiden määrä.
- **Vanhustenhuollossa (16,11%)** rahoitustarve lasketaan 18 sairauden perusteella. Suurimman painon saavat muistisairaudet. Muina tekijöinä ovat ikä, tulot, yksinasuminen ja toimeentulotuen asiakkuus.
- **Sosiaalihuollossa (17,15%)** rahoituksen tarve määritellään 13 sairauden lisäksi iän, tulojen, työkyvyttömyyden ja toimeentulotuen asiakkuuden perusteella.

Tarvekertoimet hyvinvointialueittain

- Hyvinvointialueittainen suhteellinen sote-palvelujen tarvekerroin kuvaa alueen asukkaiden palveluiden tarvetta suhteessa maan keskimääräiseen tasoon.

Hyvinvointialue	TH tarvekerroin	VH tarvekerroin	SH tarvekerroin
Helsinki	0,90	0,72	0,78
Vantaa+Kerava	0,89	0,47	0,79
Länsi-Uusimaa	0,86	0,51	0,70
Itä-Uusimaa	0,97	0,87	0,83
Keski-Uusimaa	0,93	0,63	0,80
Varsinais-Suomi	1,02	1,02	0,96
Satakunta	1,05	1,23	1,11
Kanta-Häme	1,06	1,17	1,05
Pirkanmaa	1,00	0,96	0,93
Päijät-Häme	1,08	1,31	1,11
Kymenlaakso	1,09	1,39	1,14
Etelä-Karjala	1,06	1,25	1,05
Etelä-Savo	1,16	1,60	1,31
Pohjois-Savo	1,11	1,29	1,23
Pohjois-Karjala	1,13	1,36	1,33
Keski-Suomi	1,03	1,09	1,10
Etelä-Pohjanmaa	1,10	1,43	1,16
Pohjanmaa	0,94	0,99	0,85
Keski-Pohjanmaa	1,05	1,18	1,15
Pohjois-Pohjanmaa	0,98	0,96	1,19
Kainuu	1,12	1,58	1,36
Lappi	1,07	1,27	1,33

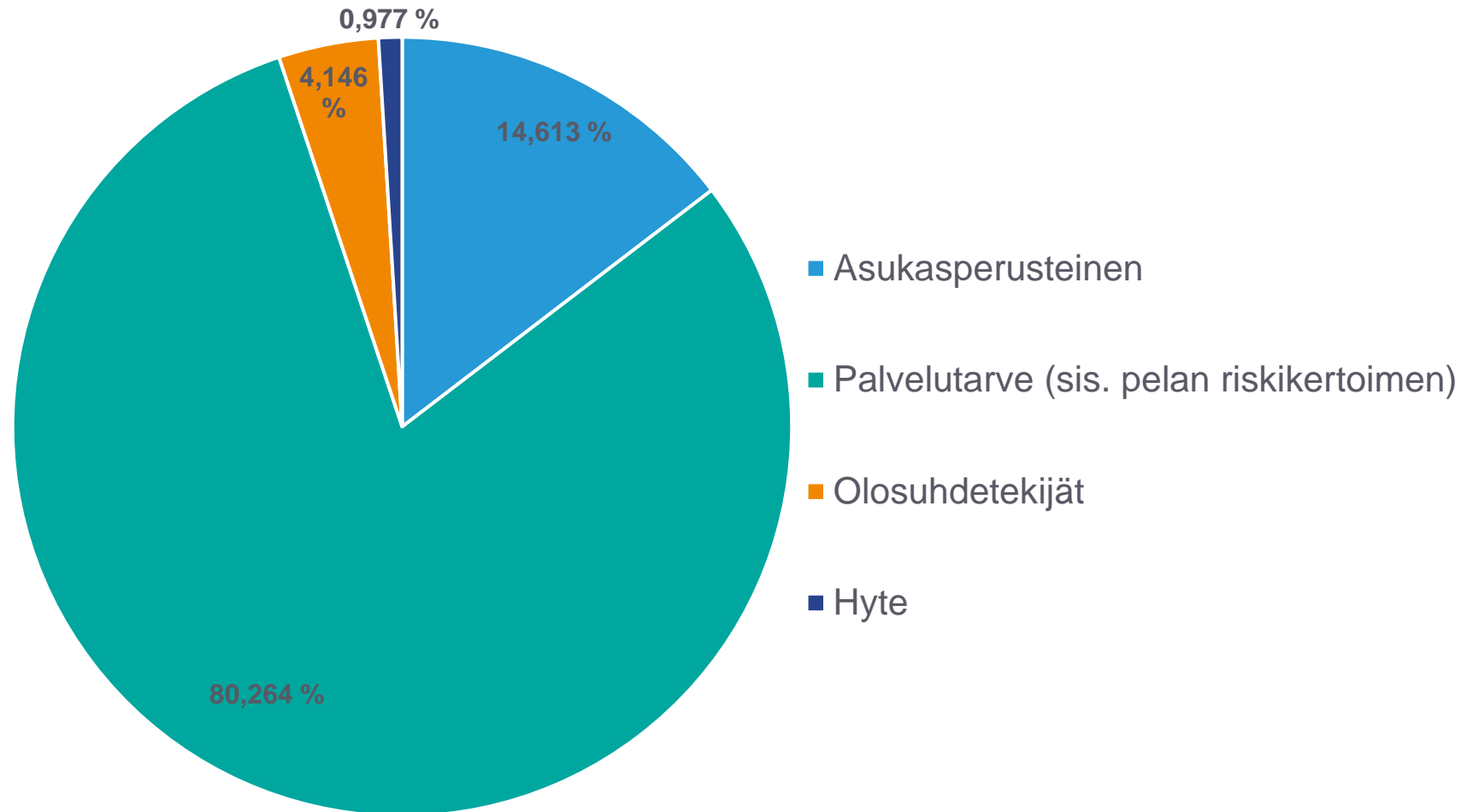

Pelastustoimen tehtävien määräytymistekijät

- **Pelastustoimen tehtävien** laskennallinen rahoitus muodostuu kolmesta eri määräytymistekijästä:
 - Asukasperusteisuus, 65 % rahoituksesta
 - Pelastustoimen tarvetta kuvaava riskikerroin, 30 %
 - Pelastustoimen olosuhteita kuvaava tekijä (vesistöt huomioiva asukastiheys), 5 %

Hyvinvointialueiden yleiskatteisen rahoituksen määräytymistekijät ryhmittäin

Hyvinvointialueen lisärahoitus

- Yksittäisellä hyvinvointialueella on oikeus *lisärahoitukseen*, jos rahoituksen taso ei muutoin turvaa PL 19 §:n 3 momentissa tarkoitettujen riittävien sote-palvelujen sekä pelastustoimen palvelujen saatavuutta.
- Lisärahoitusta koskevaan päätökseen voidaan ottaa ehtoja palvelujen vaikuttavuutta, laatua, määrää tai järjestämisen tehokkuutta koskien.
- Lisärahoitusta voidaan myöntää hyvinvointialueen hakemuksesta tai valtiovarainministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön tai sisäministeriön aloitteesta.
- Toistuva lisärahoituksen saaminen voi johtaa hyvinvointialueen arviointimenettelyyn (jos lisärahoitusta saatu kaksi kertaa kolmen peräkkäisen tilikauden aikana).

Hyvinvointialueiden rahoituksen muutoksia tasataan siirtymäkaudella

- Rahoituslain mukaisen rahoituksen ja kunnista siirtyvien kustannusten välillä on suuret erot, vaihteluväli -278 eurosta per asukas + 408 euroon per asukas
- Muutosta rajataan seitsemän vuoden siirtymäkaudella ja pysyvällä siirtymätasauksella.
- Enimmäismuutos rajataan vuonna 2029 enimmillään -100 / +200 euroksi asukasta kohti

Miten hyvinvointialueiden järjestelmämuutoksen siirtymätasaus toimii?

Hyvinvointialueen tasapainotilan muutos on
- 200 €/asukas

Muutos nykytilaan:

2023:	0 €/as.
2024:	- 10 €/as.
2025:	- 30 €/as.
2026:	- 60 €/as.
2027:	- 75 €/as.
2028:	- 90 €/as.
2029:	- 100 €/as.

Yli - 100 €/as. osuus (100 €/as.)
hyvitetään hyvinvointialueelle
toistaiseksi pysyvänä
tasauslisänä

Hyvinvointialueen tasapainotilan muutos on
+ 65 €/asukas

Muutos nykytilaan:

2023:	0 €/as.
2024:	+ 10 €/as.
2025:	+ 30 €/as.
2026:	+ 60 €/as.
2027:	+ 65 €/as.
2028:	+ 65 €/as.
2029:	+ 65 €/as.

Vuodesta 2027 lähtien
hyvinvointialue
olisi täysimääräisesti uuden
järjestelmän mukaisessa
tasapainossa

Hyvinvointialueen tasapainotilan muutos on
+ 250 €/asukas

Muutos nykytilaan:

2023:	0 €/as.
2024:	+ 10 €/as.
2025:	+ 30 €/as.
2026:	+ 60 €/as.
2027:	+ 90 €/as.
2028:	+ 150 €/as.
2029:	+ 200 €/as.

Yli + 200 €/as. osuus (50 €/as.)
vähennetään
hyvinvointialueelta
toistaiseksi pysyvänä
tasausvähennyksenä